

Joan Vila *D'Ivori*

l'il·lustrador oblidat

Organització:

Museu Arxiu de Sant Andreu de Llavaneres

Edició catàleg:

Museu Arxiu de Sant Andreu de Llavaneres

Fotografies:

Xavier Roma Buixeda

Disseny gràfic i maquetació:

ddedisseny.cat

Impressió:

Gràfiques Llavaneres

Dipòsit legal:

B 17000-2014

Il·lustració portada:

Teatre de carrer.

30 x 20 cm. Llapis i aquarel·la sobre paper.

Joan Vila
D'Ivori

l'il·lustrador oblidat

del 5 de setembre al 12 d'octubre de 2014.

Capçalera del paper de cartes de Joan Vila "D'Ivori".

14 x 32,5 cm. Tinta sobre paper.

Deu anys a Can Caralt

Llavaneres es prepara per descobrir Joan D'Ivori, un artista que és tota una institució en el panorama cultural català. Gràcies a la feina del Museu Arxiu de la nostra vila el proper 5 de setembre assistirem a la inauguració d'una exposició dedicada a Joan Vila i Pujol (Barcelona, 1890-1947), prestigiós dibuixant i il·lustrador conegut amb el pseudònim de D'Ivori.

Serà un final d'estiu molt especial, per a nosaltres. Ara ja fa deu anys, Sant Andreu de Llavaneres inaugurava, amb la solemnitat i la transcendència que mereixia l'ocasió, el nou Museu-Arxiu a l'edifici de Can Caralt. El trasllat a aquesta antiga casa senyorial dels comtes de Caralt, després d'una intensa rehabilitació, va suposar l'impuls definitiu a un projecte museístic que, des dels inicis, s'ha fet possible gràcies a la il·lusió i l'esforç d'un grup de llavanerens decidits i amants de l'art.

Després d'aquesta primera dècada, el Museu Arxiu de Llavaneres ha aconseguit un gran prestigi entre personalitats del món cultural del Maresme i s'ha convertit en un espai de referència especialment entre els artistes de la comarca.

Aquest camí no hauria estat possible sense la col·laboració, no només dels amics del Museu, sinó també dels artistes que han exposat a Can Caralt durant aquests anys i de les seves famílies. Amb els seus donatius, el Museu ha anat ampliant el seu fons i actualment disposa d'un gran patrimoni, en què destaca la pinacoteca i la galeria d'escultures.

Enhorabona a totes les persones que han fet possible que haguem arribat fins aquí amb aquesta salut de ferro. Gràcies!

I agraïment també a la família de Joan D'Ivori per facilitar el muntatge de l'exposició amb què obrim aquesta desena temporada a Can Caralt. Un honor presidir-ne la inauguració com a representants de la corporació. Ben segur que el resultat mereixerà tots els esforços esmerçats.

Cordialment,

Juan Manuel Garcia Concepción
Alcalde de Sant Andreu de Llavaneres

Joan Mora i Buch
Regidor de Cultura i Festes

El meu Joan D'Ivori

En plena adolescència, em vaig fer, a través dels llibres i revistes que hi havia a casa o dels que comprava al mercat de Sant Antoni, una constel·lació de dibuixants a la qual he estat fidel tota la vida: Apel·les Mestres, Junceda, Torné Esquius, Lola Anglada, Jesús Blasco... I, amb ells, Joan D'Ivori. Que diferents, però, els uns dels altres! Mestres, que, amb la seva fantasia, va revolucionar les lleis de la historieta, per exemple, en *Cuentos vivos* o *La brivia*, alterna el dibuix realista, fins i tot en la reconstrucció del passat històric, amb, no sé si per influència japonesa o prerrafaelita, l'estilització idealitzada de la dona. O del món floral. Els dibuixos de Junceda són d'un realisme que molt sovint frega la fotografia, inclosos els mig bredleians de Sherlock Holmes i els més presumptament

fantàstics, resolt amb un minucios i complicat teixit de línies. O de minúsculs quadratins. Per contra, Torné Esquius i Lola Anglada, amb els seus dibuixos de traç net i definit, quasi lineal, depuren la realitat de cada dia, la segona, especialment la de les flors i els animals, amb vocació de programa. I, més en concret, de programa noucentista. Per la seva banda, Jesús Blasco, aquells anys, amb Lola Anglada, l'únic en exercici, segueix els models del còmic i, per extensió, del cinema americà, sobretot, en les aventures d'un dels seus herois més emblemàtics, Cuto, que sempre havia identificat amb un actor, Mickey Rooney, i que, segons m'ha dit la família, no era sinó la còpia d'un dels seus germans. I D'Ivori? Per fer aquesta nota, he posat damunt la taula els llibres i les revistes amb il·lustracions seves que tinc mig perduts a les prestatgeries que em desborden el pis. Les *Rondalles populars catalanes*, que dedica al seu mestre Josep Triadó, la *Rondalla del Dijous* o *La mainada*, amb els quals vaig aprendre a llegir en el sentit més pur de la paraula, és a dir: a anar més enllà de resseguir, amb el dit i la llengua fora, lletra per

Ex libris de Joan D'Ivori, 1919.
28 x 10 cm. Tinta sobre paper

lletra fins a identificar paraula per paraula i descobrir el que el dibuix em volia dir. L'*Eneida* i el *Coriolà*, de l'"Editorial Catalana", esplèndids, l'un i l'altre. Els quaderns de "La novel·la catalana", dirigida per Alfons Roure, i dues novel·les populars d'aquest, una, sobre la vida turmentada de Ramon Berenguer IV, i l'altra, sobre els amors del comte Arnau. Una revista, *Llegiu-me*, avui, pràcticament oblidada, però, per molts motius, d'un interès excepcional. Les edicions crítiques, amb les tapes dures de color vermell, de Miquel i Planas. I, amb els llibres i revistes, els dibuixos que tinc penjats a les parets, al costat dels d'Apel·les Mestres. O de Junceda i la Lola Anglada. L'original d'una coberta de "La novel·la catalana", tres dibuixos, dos d'ells, aquarellats, destinats a una publicació que no identifico, i un projecte de vitrall, amb una gran creu de "fusta" i unes flors amb les seves llargues cames flotant...

De fet, D'Ivori, un gran professional en el sentit més noble de la paraula, és a dir, obert a tota mena de recerques i fidel, alho-

ra, a les exigències de la parròquia per a la qual treballa, va cultivar la pintura, si més no, en un moment donat de la seva vida i amb peces realment remarcables que valdria la pena de catalogar, va dissenyar decorats per a la companyia de Martínez Sierra i figurins per als ballets de Joan Magrinyà i va dissenyar vitralls i fins pantalles per a làmpades, però, tota la seva passió, la va concentrar en una sola direcció, la del llibre. I, amb el llibre, la revista. Així, va fer ex-libris i va il·lustrar i/o decorar amb orles i lletres capitals, en molts aspectes seguint l'autovia inaugurada per Apelles Mestres, els llibres més variats: d'història (en el cas de les excavacions arqueològiques, amb apunts presos sobre el terreny), didàctics o de divulgació, com l'enciclopèdia *Universitas*, de la casa Salvat, novel·les populars de consum, entre elles, algunes sèries de novel·la curta. I, per damunt de tot, de literatura infantil. O de pura bibliofília, en el fons punt de partida i punt d'arribada del seu arc biogràfic. I, a la vegada, va fer portades o va il·lustrar revistes de tota mena, des de les de consum, per entendre'ns, culte, com el *D'Ací i d'Allà*, fins a les de consum majoritari, com *Llegiu-me*, passant per les de consum estrictament infantil, com *La mainada*. O el *Violet*. Tota aquesta producció, però, molt copiosa i dispersa, no constitueix, com la de Junce-da o la de la Lola Anglada, un tot monolític que dona voltes

Portada del llibre *La rosa i l'anell* il·lustrat per Joan Vila D'Ivori. Editorial Mentora, Barcelona 1927.

sobre si mateix, aprofundint, ampliant o refinant els seus registres, sinó que constitueix un veritable teixit d'anades i vingudes, d'interferències i d'investigacions, que, com a mínim, té dos punts d'inflexió: l'anada, el 1911, a Buenos Aires i la posterior estada, com a corresponsal, a Londres i a París fins que, el 1914, va tornar a Barcelona. I la guerra civil espanyola. El primer va suposar el pas de les investigacions modernistes a les pròpies del Nou-cents. I el segon, d'acord amb el context vençut del 39, el replegament forçat cap als seus orígens goticistes i la concentració, com a defensa o com a escapatòria, en el món de la bibliofília. De tota manera, no va abdicar mai dels seus fervors juvenils. Ni va deixar mai de fer excursions. Per exemple, a l'estètica *Decò*. I és que D'Ivori, malgrat els canvis i les excursions, a remolc, molts cops, del públic al qual servia professionalment, va ser sempre D'Ivori: espais reduïts i fragmentats, com una mena de caps de sorpresa, figures planes i de traç abarrocat, hieràtiques, fins en el

Portada del llibre *El fill de l'ós i altres rondalles catalanes* il·lustrat per Joan Vila. Edicions La Magrana, Barcelona 1985.

gest i el moviment, conceptuals fins al simbolisme, etc. Un ADN, el seu, que recull, d'una banda, la tradició catalana de la rajola. O del boix. I que, de l'altra, puntea i aprofundeix el goticisme prerrafaelita.

Malgrat tot, la història ha passat de puntetes sobre la seva obra. El desembre del 1975, la delegació catalana de l'INLE va organitzar a la Sala Tinell, i dins la "XV Semana del libro infantil y juvenil", la primera exposició antològica dels seus dibuixos i va publicar un

bon catàleg de les peces exposades, a cura de Josep M. Cadena; el 1994, quatre anys després del centenari del seu naixement, i remarco, quatre anys després, el Club d'Amics de la UNESCO va fer, amb més bona voluntat que recursos, una segona antològica, aquest cop, amb la inclusió d'alguna pintura, i el 1997, l'Ajuntament de Barcelona va publicar un volum amb excel·lents estudis de Josep M. Cadena, Pilar Vélez i Montserrat Castillo. I això és tot. Tant de bo aquesta nova antològica organitzada per l'Ajuntament de Llanereres suposés l'entrada definitiva de Joan D'Ivori en el circuit de la història "viva"!

JOAQUIM MOLAS

Vestits típics de Guissona (Segarra) a començaments del segle XIX, publicat a *Vestits típics de Catalunya, Balears i València*. Editorial Orbis. Barcelona, 1935.
25 x 20 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

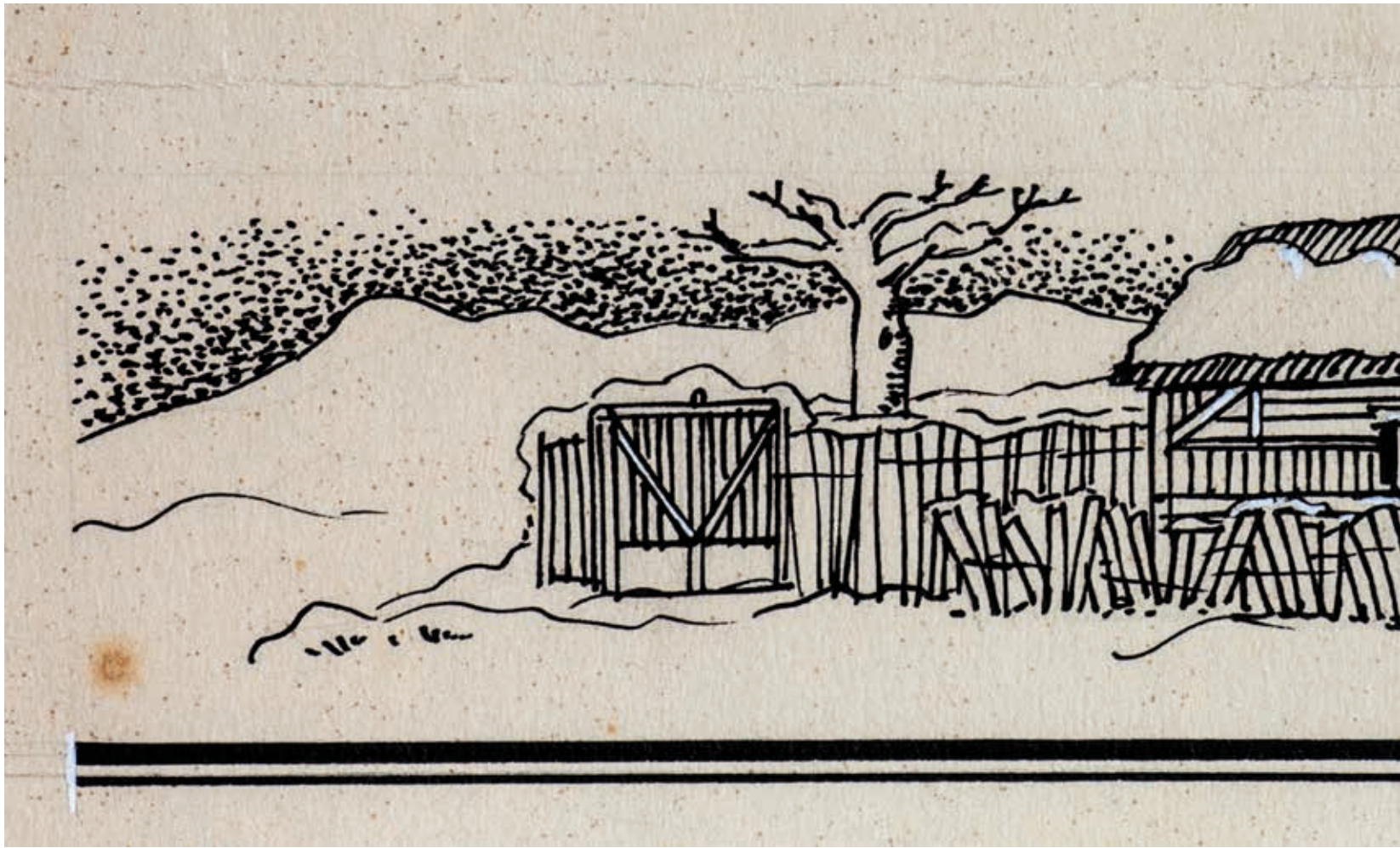
Comerciant de Castellterçol (Vallès Oriental) a començaments del segle XIX, publicat a *Vestits típics de Catalunya, Balears i València*. Editorial Orbis. Barcelona, 1935.
25 x 20 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

Il·lustració del llibre *Werther* de Goethe, Editorial Mons Floris, Barcelona 1945.
29 x 24 cm. Tinta sobre paper.

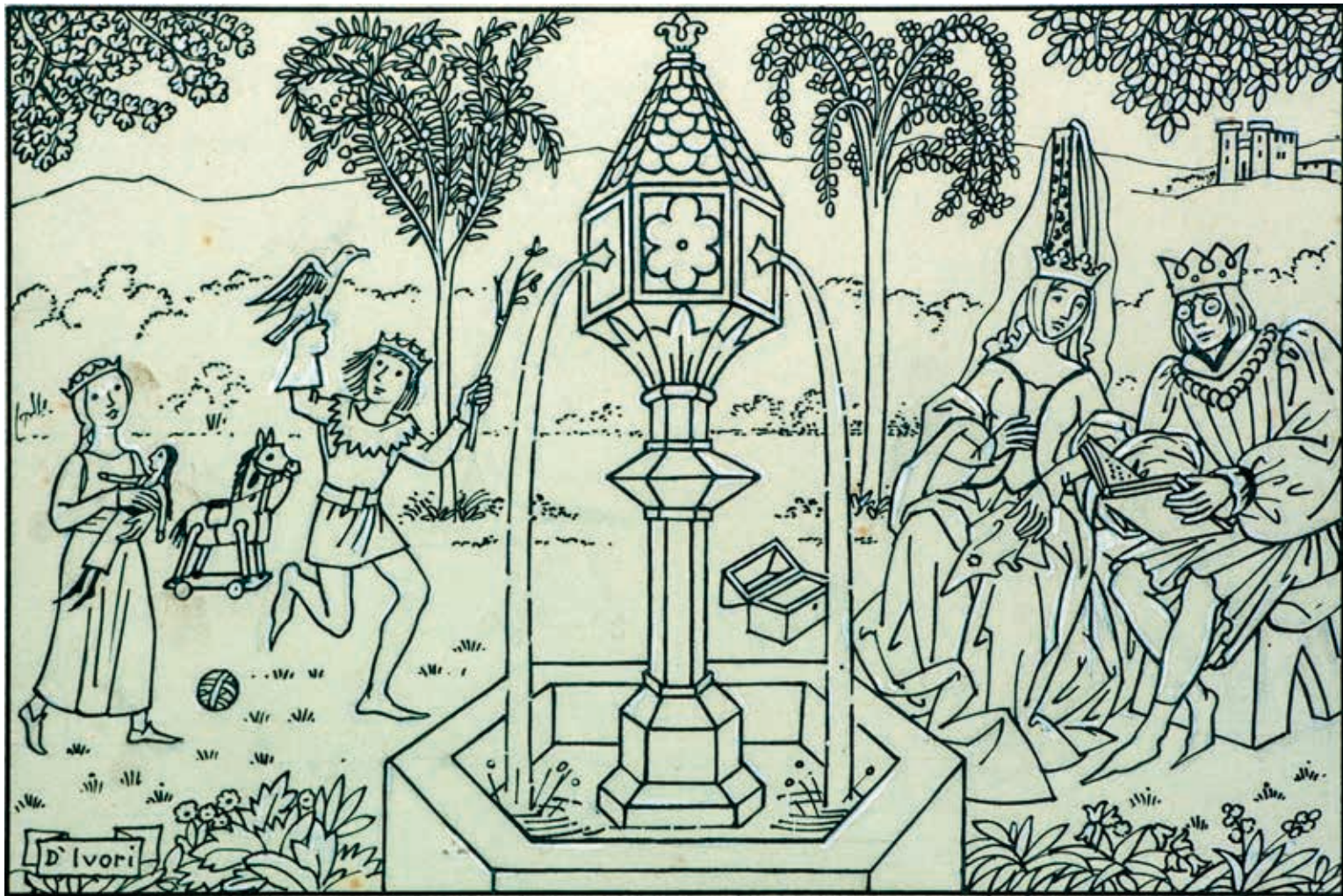

Il·lustració del llibre *Werther* de Goethe, Editorial Mons Floris, Barcelona 1945.
15 x 12 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

Capçalera del llibre II de *Werther* de Goethe, Editorial Mons Floris, Barcelona 1945.
5,5 x 13,5 cm. Tinta sobre paper.

Il·lustració del llibre *La historia de Clamades y de Clarmonda*, Editorial Mons Floris, Barcelona 1944. 78 x 28,5 cm. Tinta sobre paper.

Il·lustració del llibre *La historia de Clamades y de Clarmonda*, Editorial Mons Floris, Barcelona 1944.
18 x 28,5 cm. Tinta sobre paper.

Il·lustració del llibre *La historia de Clamades y de Clarmonda*, Editorial Mons Floris, Barcelona 1944.

18 x 28,5 cm. Tinta sobre paper.

Il·lustració del llibre *La historia de Clamades y de Clarmonda*, Editorial Mons Floris, Barcelona 1944.
18 x 28,5 cm. Tinta sobre paper.

Rostre femení, 1919.
32 x 18 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

Il·lustració del llibre *Cuentos extraños* de P'u Sung-Lin, Editorial Atlántida, Barcelona 1941.
27 x 18 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

Il·lustració del llibre *Cuentos extraños* de P'u Sung-Lin, Editorial Atlántida, Barcelona 1941.
27 x 18 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

Il·lustració del llibre *Cuentos extraños* de P'u Sung-Lin, Editorial Atlántida, Barcelona 1941.
19 x 18 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

Il·lustració del llibre *Cuentos extraños* de P'u Sung-Lin, Editorial Atlántida, Barcelona 1941.
19 x 18 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

Il·lustració del llibre *Cuentos extraños* de P'u Sung-Lin,
Editorial Atlántida, Barcelona 1941.
18 x 20 cm. Tinta sobre paper.

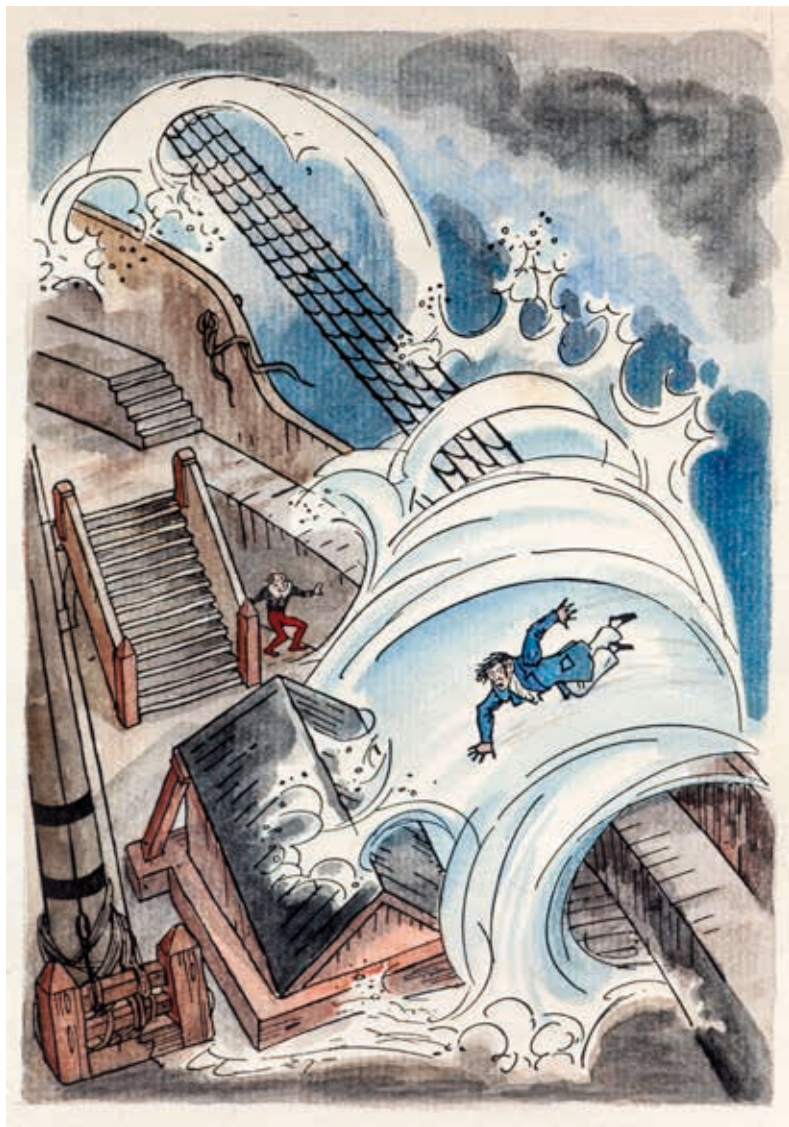
Història del Nibelung.
21 x 21 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper

Il·lustració per a una col·lecció de cromos sobre la història dels transports. La Guerra Civil en frustrà la publicació.
19 x 42,5 cm. Aquarel·la sobre paper.

Rostre femeni, sense data.
7 x 5 cm. Tinta sobre paper

Enciclopèdia Unversitas. *La gran ona*. Il·lustració de la narració. *Manuscrito encontrado dentro de una botella*. Barcelona 1945.

17,5 x 12 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

Il·lustració del conte "La noche veneciana" d'Alfred de Musset publicat al volum 10 de Universitas. Enciclopèdia de iniciación cultural. Editorial Salvat, Barcelona 1943. 17,5 x 12 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

Enciclopèdia Universitas. *Tempesta*. Il·lustració de la narració. *Manuscrito encontrado dentro de una botella*. Barcelona 1945.

17,5 x 12 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

Disseny de vitrall. c. 1905.
45 x 16 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

EX·LI·BRIS

JOAN·VILA

Primer ex-libris de Joan Vila D'Ivori. 1905.
11,5 x 8,5 cm. Tinta sobre paper.

Ex-libris d'Antoni Carabasa. 1945.
11,5 x 8,5 cm. Tinta sobre paper.

Dona. Sense data.
14 x 5,5 cm. Tinta sobre paper.

Ex-libris de Montserrat i Mercè Vila i Pujol. 1914.
15 x 11 cm. (Reproducció)

Ex-libris de Josep de Togores. 1915.
15 x 11 cm. (Reproducció)

Caplletra L decorada. Sense data.
11,5 x 13,5 cm. Tinta sobre paper.

Caplletra Y decorada. Sense data.
11,5 x 13,5 cm. Tinta sobre paper.

Il·lustracions del conte *Pometa* publicat a *Violet* núm 239 el 31 de juliol de 1926.
42,5 x 35 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

L'Hostal de la Peira
(Conte popular)

I

Il·lustracions del conte *L'hostal de la Peira* publicat a *Virolet*
núm 245 l'11 de setembre de 1926.

41 x 32,5 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

* FILEMÓN I BAUCIS *

Il·lustracions del conte *Filemon i Baucis* publicat a *Virolet*
núm 85 el 18 d'agost de 1923
40 x 31 cm. Tinta i aquarel·la sobre paper.

*Noia amb cistell de pomes. Sense data.
91 x 72 cm. Oli sobre tela.*

D'Ivori

a
m u s e u
A R X I U

Can Caralt - Carretera de Sant Vicenç, 14
08392 Sant Andreu de Llavanes

www.santandreudellavanes.cat/museu

Compromiso | Compromis
Calidad Turística | Qualitat Turística

AJUNTAMENT DE
SANT ANDREU DE LLAVANERES

Diputació
Barcelona